

Nieuw partnerbegrip per 1 januari 2011

KNB, 24 november 2010

Op 1 januari 2011 wordt in art. 5a van de Algemene wet inzake rijksbelastingen een basispartnerbegrip geïntroduceerd dat zowel voor de belastingwetten als de toeslagenwetgeving zal gelden. Dit basispartnerbegrip wordt in de verschillende wetten enerzijds uitgebreid en anderzijds beperkt.

Inleiding

Het basispartnerbegrip omvat gehuwden (met gehuwden worden gelijkgesteld geregistreerde partners) en ongehuwd samenwonenden met een notarieel samenlevingscontract die staan ingeschreven op hetzelfde woonadres in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens.

In de Algemene wet inzake rijksbelastingen (AWR, art. 5a), de Wet inkomstenbelasting 2001 (Wet IB, art. 1.2), de Successiewet 1956 (SW, art. 1a)¹ en de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir, art. 3)² wordt het basispartnerbegrip enerzijds uitgebreid met diverse aanvullende partnercategorieën en anderzijds beperkt door enkele aanvullende voorwaarden. Daarbij geldt dat op basis van objectieve criteria wordt bepaald of er sprake is van partnerschap en wanneer het partnerschap begint en eindigt. Een persoon kan op enig moment slechts één partner hebben.

Het thans in de inkomstenbelasting voor gehuwden geldende materiële criterium 'wel of niet duurzaam gescheiden leven' is straks niet meer van belang.³ Gehuwd is gehuwd en daarmee partner. Wel wordt van belang of een verzoek tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed is ingediend. Ook het thans voor ongehuwd samenwonenden geldende materiële criterium 'een gezamenlijke huishouding voeren' vervalt straks. Verder komt de huidige keuzeregeling voor ongehuwd samenwonenden in de inkomstenbelasting te vervallen. Het vervallen van de keuzeregeling betekent voor ongehuwd samenwonenden dat indien aan de objectieve criteria wordt voldaan, sprake is van verplicht partnerschap, zoals dat ook voor gehuwden het geval is. Ongehuwd samenwonenden die niet aan de objectieve criteria voldoen, zijn geen partners (meer).

Een aanvullende partnercategorie in de inkomstenbelasting wordt ongehuwd samenwonenden die geen notarieel samenlevingscontract hebben maar wel samen een kind of samen een eigen woning hebben of voor een pensioenregeling als partner gelden. Een aanvullende partnercategorie in de erf- en schenkbelasting blijft ongehuwd samenwonenden die ten minste vijf jaren onafgebroken samenwonen.

¹ De huidige regeling met betrekking tot het partnerbegrip in de Successiewet 1956, zoals deze per 1 januari 2010 geldt, wordt gecontinueerd.

² Het nieuwe partnerbegrip in de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen treedt op een later moment in werking in verband met het nieuwe toeslagensysteem.

³ Zie voor een uitzondering de nieuwe laatste volzin van art. 3.111 lid 4 Wet IB.

Wetteksten

Hieronder zijn de doorlopende teksten van art. 5a AWR, art. 1.2 Wet IB en art. 1a SW, zoals die per 1 januari 2011 zullen luiden, op een rij gezet.⁴

Art. 5a Algemene wet inzake rijksbelastingen

1. Als partner wordt aangemerkt:
 - a. de echtgenoot;
 - b. de ongehuwde meerderjarige persoon waarmee de ongehuwde meerderjarige belastingplichtige een notarieel samenlevingscontract is aangegaan en met wie hij staat ingeschreven op hetzelfde woonadres in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens of een daarmee naar aard en strekking overeenkomende administratie buiten Nederland.
2. Degene die ingevolge het eerste lid voor een deel van het kalenderjaar als partner wordt aangemerkt, wordt ook als partner aangemerkt in de andere perioden van het kalenderjaar, voor zover hij in die perioden op hetzelfde woonadres als de belastingplichtige staat ingeschreven in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens of een daarmee naar aard en strekking overeenkomende administratie buiten Nederland.
3. Voor de toepassing van het eerste lid wordt een persoon die van tafel en bed is gescheiden, aangemerkt als ongehuwd. Bij ministeriële regeling kunnen nadere regels worden gesteld ten behoeve van de uitvoering van dit lid.
4. In afwijking van het eerste lid wordt een persoon niet meer als partner aangemerkt ingeval:
 - a. een verzoek, zoals bedoeld in artikel 150, respectievelijk 169 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek tot echtscheiding, respectievelijk tot scheiding van tafel en bed is ingediend, en
 - b. hij niet meer op hetzelfde woonadres in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens of een daarmee naar aard en strekking overeenkomende administratie buiten Nederland staat ingeschreven als de belastingplichtige.
5. Een persoon kan op enig moment slechts één partner hebben. Ingeval een persoon meer dan één echtgenoot heeft, wordt alleen de echtgenoot uit de oudste verbintenis als partner aangemerkt. Bij meer dan één notarieel samenlevingscontract, wordt alleen het oudste samenlevingscontract in aanmerking genomen. Een notarieel samenlevingscontract met meer dan één persoon, wordt niet in aanmerking genomen.
6. Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld op basis waarvan iemand die niet in Nederland woont, geacht wordt op zijn woonadres te zijn ingeschreven in een naar aard en strekking met de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens overeenkomende administratie buiten Nederland.
7. Personen die partners waren op grond van het eerste lid, onderdeel b, blijven als partners aangemerkt nadat de in dat onderdeel bedoelde inschrijving op hetzelfde woonadres niet langer mogelijk is als gevolg van opname in een verpleeghuis of verzorgingshuis vanwege

⁴ De teksten zijn gebaseerd op de Fiscale vereenvoudigingswet 2010 (Stb. 2009, 611, Kamerstukken 32130) en het gewijzigd voorstel van wet Overige fiscale maatregelen 2011 dat thans bij de Eerste Kamer ligt (Kamerstukken 32505, A).

medische redenen of ouderdom van een van hen, zolang na het einde van die inschrijving op hetzelfde woonadres ten aanzien van geen van beiden een derde persoon als partner wordt aangemerkt. De eerste volzin vindt geen toepassing meer indien één van beiden door middel van een schriftelijke kennisgeving aan de inspecteur laat weten dat zij niet langer als partners willen worden aangemerkt. Bij ministeriële regeling kunnen nadere regels worden gesteld ten behoeve van de uitvoering van dit lid.

Art. 1.2 Wet inkomstenbelasting 2001

1. In aanvulling op artikel 5a van de Algemene wet inzake rijksbelastingen wordt voor de toepassing van deze wet en de daarop berustende bepalingen onder partner mede verstaan degene die op hetzelfde woonadres als de belastingplichtige staat ingeschreven in de basisadministratie persoonsgegevens en:
 - a. uit wiens relatie met de belastingplichtige een kind is geboren;
 - b. die een kind van de belastingplichtige heeft erkend dan wel van wie een kind door de belastingplichtige is erkend;
 - c. die voor de toepassing van een pensioenregeling als partner van de belastingplichtige is aangemeld, of
 - d. die samen met de belastingplichtige een woning heeft, die hun anders dan tijdelijk als hoofdverblijf ter beschikking staat op grond van eigendom, waaronder begrepen economisch eigendom, of op grond van een recht van lidmaatschap van een coöperatie.
2. Degene die ingevolge het eerste lid voor een deel van het kalenderjaar als partner wordt aangemerkt, wordt ook als partner aangemerkt in de andere perioden van het kalenderjaar, voor zover hij in die perioden op hetzelfde woonadres als de belastingplichtige staat ingeschreven in de basisadministratie persoonsgegevens.
3. Een persoon kan op enig moment slechts één partner hebben. Indien de belastingplichtige op grond van het eerste lid op dat moment meer dan één partner zou hebben, geldt als partner van de belastingplichtige degene die ingevolge artikel 5a van de Algemene wet inzake rijksbelastingen op dat moment als partner wordt aangemerkt; mocht op grond van artikel 5a van de Algemene wet inzake rijksbelastingen op dat moment geen persoon als partner zijn aangemerkt, geldt als partner degene die op grond van de in het eerste lid eerstgenoemde categorie als partner wordt aangemerkt.
4. In afwijking van artikel 5a van de Algemene wet inzake rijksbelastingen en het eerste lid wordt niet als partner aangemerkt:
 - a. een bloedverwant in de eerste graad van de belastingplichtige, tenzij beiden bij de aanvang van het kalenderjaar de leeftijd van 27 jaar hebben bereikt;
 - b. een persoon die geen inwoner is van Nederland en niet kiest voor behandeling als binnenlandse belastingplichtige.
5. Personen die partners waren op grond van het eerste lid, blijven als partners aangemerkt nadat de in dat onderdeel bedoelde inschrijving op hetzelfde woonadres niet langer mogelijk is als gevolg van opname in een verpleeghuis of verzorgingshuis vanwege medische redenen of ouderdom van een van hen, zolang na het einde van die inschrijving op hetzelfde woonadres ten aanzien van geen van beiden een derde persoon als partner wordt aangemerkt. De eerste volzin vindt geen toepassing meer indien één van beiden door middel van een schriftelijke kennisgeving aan de inspecteur laat weten dat zij niet langer als partners willen worden aangemerkt. Bij ministeriële regeling kunnen nadere regels worden gesteld ten behoeve van de uitvoering van dit lid.

6. Voor de toepassing van deze wet en de daarop berustende bepalingen worden twee ongehuwde personen die met toepassing van de vorige leden en artikel 5a van de Algemene wet inzake rijksbelastingen als elkaars partners worden aangemerkt, voor de bepaling van aanverwantschap gelijkgesteld met gehuwden.

Art. 1a Successiewet 1956

1. In afwijking van artikel 5a, eerste lid, onderdeel b, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen worden voor de toepassing van deze wet en de daarop berustende bepalingen twee ongehuwde personen slechts als partner aangemerkt indien zij gedurende de in het tweede lid genoemde periode:
 - a. beiden meerderjarig zijn;
 - b. op hetzelfde woonadres staan ingeschreven in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens of een daarmee naar aard en strekking overeenkomende administratie buiten Nederland;
 - c. ingevolge een notarieel samenlevingscontract een wederzijdse zorgverplichting hebben;
 - d. geen bloedverwanten in de rechte lijn zijn, en
 - e. niet met een ander aan de in de onderdelen a tot en met d genoemde voorwaarden voldoen.
2. De in de aanhef van het eerste lid bedoelde periode is:
 - a. voor de bepalingen die zien op de heffing van erfbelasting: zes maanden voorafgaand aan het overlijden dat aanleiding is tot de heffing van erfbelasting;
 - b. voor de bepalingen die zien op de heffing van schenkbelasting: twee jaar voorafgaand aan de schenking.
3. De in het eerste lid, onderdeel c, gestelde voorwaarde geldt niet voor personen die tot het tijdstip van het overlijden of de schenking gedurende een onafgebroken periode van ten minste vijf jaren staan ingeschreven op hetzelfde woonadres in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens of een daarmee naar aard en strekking overeenkomende administratie buiten Nederland.
4. Voor toepassing van de erfbelasting geldt de in het eerste lid, onderdeel d, gestelde voorwaarde niet voor bloedverwanten in de eerste graad, ingeval een van deze bloedverwanten een uitkering als bedoeld in artikel 19a van de Wet maatschappelijke ondersteuning heeft genoten in verband met in het kalenderjaar voorafgaand aan het jaar van overlijden van de andere bloedverwant, aan die bloedverwant verleende zorg.
5. Artikel 5a, zevende lid, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen is van overeenkomstige toepassing op de personen, bedoeld in het eerste en derde lid.
6. Artikel 5a, tweede lid, vierde lid en vijfde lid, derde volzin, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen blijft buiten toepassing voor deze wet en de daarop berustende bepalingen.

Voor meer informatie: KNB, Jacco Sjerps, telefoon 070 3307139, e-mail j.sjerps@knb.nl.